

**Інвестиційний потенціал антикризового управління національною економікою:
теоретичний аспект**

На сьогодні існує багато підходів до сутнісного трактування дефініції «інвестиційний потенціал». Узагальнено можна згрупувати їх за такими напрямками [1]:

- Ресурсний, що визначає інвестиційний потенціал виключно як сукупність наявних внутрішніх ресурсів та потужностей економічних суб'єктів. Проте такий підхід не враховує потенціал ресурсів зовнішніх джерел залучення.
- Ймовірнісний, відповідно до якого інвестиційний потенціал трактується як сукупність можливостей інвестування, що засновані на взаємодії чинників та передумов і відображаються у формі інвестиційних потоків.
- Ринковий підхід полягає у ймовірній необхідності у капітальних вкладення відповідно до ринкових умов, що визначає інвестиційний потенціал як результат взаємодії попиту і пропозиції інвестиційного ресурсу на ринку, відповідно до того, які умови можуть бути запропоновані інвестиційним проектом (рентабельність, ризики, строк окупності тощо).
- Ємнісний, передбачає визначення інвестиційного потенціалу в контексті здатності об'єкта дослідження (території, галузі економіки, суб'єкта господарювання) використовувати капітал з врахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх чинників.
- Структурний розглядає інвестиційний потенціал як складовий елемент системи потенціалів вищого рівня (на ряду з трудовим, інноваційним, ресурсним – у складі економічного).
- Результативний напрям визначає інвестиційний потенціал через здатність об'єкта дослідження отримувати певний результат від залучення відповідних ресурсів. Таким чином показник оцінки інвестиційного потенціалу передбачає визначення максимального результату, який об'єкт дослідження може отримати за умов використання наявних інвестиційних ресурсів.

Цікавим в цьому контексті є визначення інвестиційного потенціалу О.А. Руденко [2], яка визначає інвестиційний потенціал як «сукупність ресурсів та їх можливість бути перетвореними на інвестиції для забезпечення потреб національної економіки, що поглиблює роль інвестиційних ринків у напрямі розширення ролі інвестицій у розвитку національної економіки під впливом трансформаційних процесів».

Б.А. Москаленко зазначає, в свою чергу, що інвестиційний потенціал національної економіки являє собою складне поняття і має пряму залежність від активності всіх учасників інвестиційного ринку. Окрім чинників на макrorівні, а також впливу зовнішніх детермінант на національну економіку, існує безліч інших факторів, що впливають на спрямованість формування і реалізації інвестиційного потенціалу. Ключовими з них автор визначає діяльність населення, а саме його можливість формування інвестиційного потоку і ринкову інвестиційну активність [3].

О.С. Сакун визначає інвестиційний потенціал як «максимально можливу здатність залучати у виробництво і ефективно використовувати інвестиційні ресурси для здійснення реальних і фінансових інвестицій, які матеріалізуються у новостворюваних факторах суспільного виробництва та суспільній інфраструктурі». Формування інвестиційного потенціалу вимагає оновлення методики управління і ухвалення управлінських рішень. Процес затвердження рішень повинен спиратись на системний аналіз окремої економічної ситуації та перспективний прогноз, а саме – прогнозування та формування інвестиційної стратегії як частини інвестиційної політики [4].

В цьому аспекті важливими є результати досліджень окремих українських вчених [5] щодо існування прямої мультиплікативної взаємозалежності між інвестиціями та зростанням ВВП в економіці. Доведено також, що цей взаємозв'язок послаблюється за нестабільних умов. Виходячи з цього, в сучасних умовах актуальності набуває питання забезпечення економічної, політичної та соціальної стабільності з метою встановлення рівноважних умов функціонування національної економіки і одночасного зростання інвестиційного потенціалу шляхом удосконалення інвестиційних умов, детінізації економіки, підвищення інвестиційного іміджу країни та залученню зовнішніх інвестицій.

Загострення кризових явищ в економіці останнім часом об'єктивно вимагає використання методів та підходів антикризового управління як на мікро-, так і на рівні макrorівні економіки.

Система антикризового управління застосовується як для попередження, так і для усунення наслідків кризових проявів в економіці.

В питанні трактування поняття «антикризове управління» не існує єдиної точки зору. З огляду на це, нами систематизовано основні підходи до визначення цієї дефініції:

1. Як управлінської діяльності, що застосовується підприємством з метою виходу з критичного кризового стану, який вже настав, і подальшого економічного відновлення. Даний вид управління використовується суб'єктом господарювання на межі банкрутства, тоді, коли він не в змозі самостійно подолати кризу, і для санації або ліквідації необхідним є стороннє втручання.

2. Як превентивної діяльності, що передбачає реалізацію таких методів і процедур, які допоможуть завчасно ідентифікувати ймовірність настання кризи та мінімізувати можливість її розвитку. Таким чином, такий вид управління застосовується в докризовий період.

3. Як системи процедур і дій, що поєднує і методи попередження кризових явищ, і заходи по оперативному реагуванню на їх прояви. Тобто третій підхід об'єднує два попередні трактування. Так наприклад, О.О. Терещенко за третім підходом визначає ряд превентивних дій щодо мінімізації можливості настання фінансової кризи: систематичний аналіз сильних та слабких сторін підприємства, оцінка ймовірності банкрутства. В такому контексті

важливого значення набуває управління ризиками, що являє собою комплекс заходів щодо ідентифікації, оцінки та усунення фінансових ризиків суб'єкта господарювання, а також застосування системи превентивних дій [6; 7; 8].

Перспектива набуття Україною статусу кандидата, а в подальшому і члена ЄС навіть в умовах війни відкриває нові можливості щодо залучення інвестицій, що буде спричинено реформуванням національної економіки та докорінними змінами багатьох її секторів. Цей процес було розпочато ще у 2014 році після підписання Угоди про асоціацію, оскільки згідно положень цієї угоди Україна зобов'язанатісно співпрацювати з ЄС щодоприведення у відповідність законодавства та реалізації регуляторної політики. Імплементация реформ та змін ускладнюється багатьма негативними факторами, ключовим з яких є воєнні дії, економічна виснаженість країни, корупція тощо.

Багатоаспектність трактування поняття інвестиційного потенціалу свідчить про його складність та важливість для антикризового управління національною економікою. В умовах воєнних втрат та бюджетного дефіциту, саме інвестиції можуть стати ключовим фактором відновлення української економіки.

Список використаних джерел:

1. Москаленко Б., Боровик О., Решетняк Я. Інвестиційний потенціал національної економіки: бібліографічний аналіз. *Вісник Економіки*. 2020. № 2. С. 62-75. doi: <https://doi.org/10.35774/visnyk2020.02.062>(дата звернення 01.04.2023)
2. Руденко О.А. Формування інвестиційного потенціалу національної економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: 08.00.03. Черкаси, 2018. 20 с.
3. Москаленко Б.А. Соціально-політичні аспекти формування інвестиційного потенціалу національної економіки. *Actual trends of modern scientific research. Abstracts of the 5th International scientific and practical conference*. MDPC Publishing, Munich, Germany. 2020. С. 21-27.
4. Сакун О.С. Інвестиційний ресурс структурних перетворень в економіці. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2018. № 6 (264). Т. 2. С. 182-188.
5. Крамаренко І.С., Войт Д.С., Кравець Л.О. Ефективність використання інвестиційного потенціалу національної економіки у контексті впливу на економічне зростання. *Вісник ХНАУ*. Серія : Економічні науки. 2019. № 1. С.403-412.
6. Васечко Л.І. Антикризове управління як інструмент попередження загрози банкрутства підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6484> (дата звернення 01.04.2023)
7. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: Підручник. К. : Київ. нац. торг-екон. ун-т, 2005. 824 с.
8. Терещенко О.О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: Монографія. К. : КНЕУ, 2004. 268 с.
9. Гобела В.В., Живко З.Б., Леськів Г.З., Мельник С.І. Управління кризовими ситуаціями : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 228 с.
10. Лещинський В.П. Загальна економічна ефективність та її вплив на розвиток інноваційного потенціалу галузей та регіонів. *Державне будівництво*. 2016. №2. С.1-6.